

Област Перник

▶ Население (2020)	119 808
▶ Територия (кв.км)	2394,2
▶ Брой на населените места	171
▶ Дял на населението в градовете (%)	77,9



Сравнително високите доходи са предпоставка за относително ниска степен на бедност в областта. Работната сила е представена от висок дял на хората със средно образование. Голямо предизвикателство пред местния пазар на труда остава застаряването на населението. Инвестиционната активност в областта е сравнително слаба. Усвояването на европейски средства нараства, но областта все още е на едно от последните места в страната. Делът на автомагистралите и на първокласните пътища остава нисък, но качеството на пътищата е добро. Усредненият размер на местните данъци в общините от област Перник е сравнително нисък и през 2021 г. Покритието на кадастралната карта в областта нараства бързо. Оценката за прозрачността в

работата на общините е една от на-слабите в страната. Възрастовата зависимост в областта продължава да се задълбочава и е сред най-високите в страната. Резултатите на матурата по български език и литература през 2021 г. се влошават и традиционно са по-ниски от средните. Перник е областта с най-малък брой легла в многопрофилните болници. Преминалите за лечение болни също са сред най-малобройните. Натовареността на наказателните съдии в област Перник е сравнително ниска, но това не се отразява на бързината на правораздаването. Сравнително високият дял на градското население е свързан и с голям дял на населението, живеещо в селища с обществена канализация. Перник е областта с най-слаб културен живот в страната, което вероятно е свързано и с близостта ѝ до столицата.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ



СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ



ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и стандарт на живот

През 2019 г. брутният вътрешен продукт на човек от населението в област Перник нараства символично и стойността му достига 9,4 хил. лв. (при 17,2 хил. лв. в страната). Същевременно нарастването на заплатите и доходите е по-бързо. Брутната годишна работна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение е 11,4 хил. лв. (при 15,2 хил. лв. в страната), а доходът на лице от домакинството продължава да е сред най-високите в страната – малко над 7 хил. лв. (при 6 хил. лв. в страната). Разликата идва от това, че данните за заплатите са на база място на наемане, а тези за доходите на домакинствата – място на живеене. С други думи, живеещите в Перник и работещи в столицата имат положителен ефект върху статистиката за доходите на домакинствата, но не и върху заплатите.

Сравнително високите доходи се изразяват и в относително ниска степен на бедност в областта. През 2019 г. делът на населението, живеещо с материални лишения в област Перник, е 18,8% (при 19,9% в страната), а делът на живеещите под линията на бедност за страната е 14,2% (при 22,6% в страната).

Пазар на труда

Икономическата активност в област Перник намалява леко през 2020 г., но остава сред най-високите в страната – 78,1% (при 73,7% в страната). Това намаление е съпроводено от свиване на заетостта и повишаване на безработицата. Коефициентът на заетост достига 69,8% (при 68,5% в страната), а този на безработицата – 8,3% (при 5,2% в страната).

Работната сила е представена от сравнително висок дял на хората със средно образование. Докато малко над половината от хората в страната са със средно образование, в област Перник те са почти 2/3, като и висшите, и тези с основно и по-ниско образование са по-малко.

Голямо предизвикателство пред местния пазар на труда остава застаряването на населението. Коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на 15–19 години към това на 60–64 години е 49,5% (при 67,1% в страната). Това означава, че на всеки 100 възрастни, на които предстои да излязат от работната сила през следващите няколко години, отговарят около под 50 младежи, които ще се включат в работната сила.

Инвестиции и икономика

Инвестиционната активност в областта е сравнително слаба. Близостта ѝ до столицата се отразява както на броя на предприятията, така и на привлечените инвестиции. През 2019 г. в областта функционират 46 предприятия на 1000 души от населението (при 61 на 1000 души в страната). Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи нарастват, но ниската им база ги оставя на едно от последните места в страната. През 2019 г. те са 1222 лв./човек от населението (при 3155 лв./човек в страната). При преките

чуждестранни инвестиции се наблюдава 5-процентен отлив и те достигат 1561 евро/човек (при 3655 евро/човек в страната). Същото е намалението и при обема на произведената в областта продукция и тя е 16,7 хил. лв./човек (при 28,0 хил. лв./човек в страната).

Усвояването на европейски средства нараства, но областта все още е на едно от последните места в страната. Към 15 юни 2021 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми в област Перник е 1194 лв./човек (при 2217 лв./човек в страната).

Инфраструктура

Гъстотата на пътната и железопътната мрежа в област Перник остава значително по-висока от средната за страната и през 2020 г. Делът на автомагистралите и на първокласните пътища остава по-нисък (15,7% при 18,5% в страната), но качеството на пътищата е сравнително добро през 2019 г. Пътната настилка в добро състояние е 46,9% при 41,4% в страната.

Достъпът на домакинствата до интернет в областта нараства значително и изпреварва средните стойности за страната – 83,4% (при 78,9% в страната). Делът на газифицираните домакинства е нисък – 0,7% (при 3,1% в страната) през 2020 г. Инсталираните ВЕИ мощности са едва 0,07 kW/човек (при 0,60 kW/човек в страната).

Местни данъци

Усредненият размер на местните данъци в общините от област Перник е сравнително нисък и през 2021 г., като и при петте разглеждани данъка средните ставки в областта са по-ниски от средните за страната. Особено голяма е разликата при облагането на превозните средства и при прехвърлянето на собственост.

В рамките на областта най-ниски са местните данъци в общините Брезник и Трън.

Администрация

Покритието на кадастралната карта в областта нараства бързо и през 2019 г. за втора поредна година изпреварва средните стойности в страната.

Самооценките на местните администрации за развитието на електронното правителство и за предоставянето на административни услуги на „едно гише“ през 2021 г. се повишават, но остават под средните за страната.

Рейтингът за активна прозрачност на органите на местното самоуправление в общините от областта намалява и през 2021 г. е вторият най-нисък в страната (след този на общините в област Кърджали) – 59,6% при 73,2% в страната. В рамките на областта най-висока оценка получава община Брезник, а най-ниска – община Земен.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■

Демография ■■■■

Естественят прираст на населението в област Перник продължава да намалява и спадът му е значителен през 2020 г., отдалечавайки още повече стойността на коефициента от средните стойности (-16,3‰ при -9,5‰ в страната). Същевременно обаче областта привлича голям брой жители – тенденция, характерна за почти цялата страна през 2020 г., но особено ясно изразена в областите около столицата (София и Перник). Коефициентът на механичен прираст в областта за първи път през последното десетилетие е положителна величина и достига 26,6‰.

Възрастовата зависимост в областта продължава да се задълбочава и е сред най-високите в страната и през 2020 г. Съотношението на населението на над 65 години към това на 0–14 години е 204,0% (при 150,6% в страната), а към това на 15–64 години – 40,7% (при 34,1% в страната).

Делът на градското население е сравнително висок – 77,9% (при 72,9% в страната), но гъстотата му е ниска – 922 души/кв.км (при 1506 души/кв.км в страната).

Образование ■■■■

Делът на записаните в V–VIII клас намалява през 2020 г. до 89,6%, но продължава да е по-висок от средния в страната (86,5%). Дяловете на второгодниците и на напусналите основното и средното образование също се свиват и остават под средните в страната. Второгодниците са 0,42% при 0,55% в страната, напусналите училище – 1,5% при 2,5% в страната.

Броят на учителите остава сравнително висок – 92 преподаватели на 1000 ученици (при 87 на 1000 ученици в страната).

Средният успех на националното външно оценяване по математика след VII клас в областта се повишава значително (с над 3 т.), но остава сравнително нисък – 32,0 т. (при 37,9 т. в страната). Резултатите на матурата по български език и литература намаляват и традиционно са по-ниски от средните през 2021 г. – „Добър“ 4,06 при „Добър“ 4,21 в страната. Същевременно обаче делът на слабите оценки се свива и за трета поредна година е под средния – 6,6% в област Перник при 7,0% в страната.

Причина за ниския брой на студентите в областта може да се търси в близостта на Перник до столицата.

Здравеопазване ■■■■

Делът на здравноосигурените лица намалява, но остава по-висок от средния за страната – 89,6% (при 88,7% в страната) през 2020 г. Броят на общопрактикуващите лекари е сравнително висок, но и през 2020 г. има недостиг на лекари специалисти.

Перник е областта с най-малък брой легла в многопрофилните болници – 2,45 на 1000 души от населението, което е над два пъти по-малко от средния брой в страната (5,52 легла

на 1000 души). Преминалите за лечение болни също са сред най-малобройните – 80 на 1000 души (при 138 на 1000 души в страната). Тези показатели само подсказват, че жителите на областта търсят здравни грижи извън нея – вероятно в столичните болници.

Коефициентът на детска смъртност в областта намалява значително и е под средния за страната.

Ред и сигурност ■■■■

Натовареността на наказателните съдии в област Перник е сравнително ниска, но това не се отразява на бързината на правораздаването през 2020 г. Местните съдии разглеждат средно по 5,8 дела месечно (при 8,6 дела на съдия в страната). Делът на делата, приключили в 3-месечен срок, спада до 90% (колкото е в страната), а висящите дела се увеличават двойно до 13% (при 11% в страната).

Броят на престъпленията е близък, но над средния за страната, докато степента на разкриването им не се различава съществено. Регистрираните престъпления срещу личността и собствеността в областта са 10,9 на 1000 души от населението (при 9,9 на 1000 души в страната), а разкриваемостта им е 52,7% (при 52,1% в страната).

Околна среда ■■■■

Сравнително високият дял на градското население е свързан и с голям дял на населението, живеещо в селища с обществена канализация – 79,6% (при 76,4% в страната) през 2019 г. Висока е и свързаността с пречиствателни станции за отпадъчни води – 74,5% (при 64,6% в страната). Перник е сред областите с най-висок обем на образуванието битови отпадъци и през 2018 г. – 472 кг/човек годишно (при 409 кг/човек в страната). Същевременно обаче делът на предадените за третиране и рециклиране отпадъци също е висок – 86% (при 71% в страната).

Емисиите на въглероден диоксид в атмосферата в областта са 108 т/кв.км през 2019 г.

Култура ■■■

Перник е областта с най-слаб културен живот в страната, което вероятно е свързано и с близостта ѝ до столицата. Посещенията в кината в областта са 19 на 1000 души от населението при десетократно по-висок брой в страната (190 на 1000 души). Пандемията и ограничаването на културните мероприятия в страната се отразяват и в областта. Посещенията в местните музеи намаляват с 51% (при 58% в страната) до 156 на 1000 души (при 322 на 1000 души в страната). Свиването при посещенията в библиотеките пък е с 42% (при 30% в страната) до 135 на 1000 души (при 480 на 1000 души в страната).

Ключови показатели за област Перник

Индикатори на икономическото развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	9153	9356	n.a.	17 170
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	6269	7049	n.a.	6013
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	10 321	11 434	n.a.	15 209
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	11,9	14,2	n.a.	22,6
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	66,7	70,9	69,8	68,5
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече години (%)	7,5	8,2	8,3	5,2
Дял на населението с основно и по-ниско образование на 25–64 години (%)	12,4	13,4	11,3	16,9
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	23,8	21,4	25,1	29,2
Произведена продукция (лв./човек)	17 525	16 730	n.a.	28 027
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1109	1222	n.a.	3155
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	1647	1561	n.a.	3655
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	67,7	68,8	83,4	78,9
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	46,7	46,9	n.a.	41,4
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	24,0	23,8	23,9	17,9
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)	63,0	61,8	59,6	73,2

Индикатори на социалното развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-11,9	-13,1	-16,3	-9,5
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-0,7	-0,9	26,6	4,4
Среден успех от матурите по БЕЛ*	4,04	4,13	4,06	4,21
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)*	29,6	28,7	32,0	37,9
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	90,7	91,6	89,6	86,5
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	90	93	92	87
Дял на здравноосигурените лица (%)	89,7	91,0	89,6	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар (брой хора)	1502	1490	1536	1727
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	13,7	11,8	10,9	9,9
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	4,9	6,3	5,8	8,6
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	79,4	79,6	n.a.	76,4
Образувани битови отпадъци на човек от населението (кг/човек/година)	472	n.a.	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	86,3	n.a.	n.a.	70,9
Посещения в кината на 1000 души от населението	0	0	19	190
Посещения в музеите на 1000 души от населението	317	318	156	322

* Данните се отнасят за учебната 2020/21 година, а матурите са проведени през 2021 г.